

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommitteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommitteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
  - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
  - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
  - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examinerator en gecommiteerde (eerste en tweede corrector):*

Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*

Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen zijn de volgende vakspecifieke regels vastgesteld:

- 1 Correct taalgebruik wordt getoetst bij alle antwoorden van de kandidaat op open vragen.
Voor incorrecte formuleringen en onjuist taalgebruik worden maximaal 4 scorepunten in mindering gebracht. Onder incorrecte formuleringen en onjuist taalgebruik moet worden verstaan: spelfouten, verkeerd woordgebruik en fouten in de zinsbouw inclusief verkeerde woordvolgorde.
Zelfstandig gebruik van bijzinnen (als in: “Omdat ...”) dient niet fout te worden gerekend.
Herhaalde fouten dienen als afzonderlijke fouten te worden geteld.
De fouten voor incorrecte formuleringen en onjuist taalgebruik dienen los van de

inhoudelijke beoordeling te worden geregistreerd en de daarbij behorende aftrekpunten dienen bij de laatste beoordelingscomponent uit het correctievoorschrift te worden genoteerd.

Voor incorrecte formuleringen en onjuist taalgebruik dient de volgende aftrekregeling te worden gehanteerd:

0 fouten	0
1 fout of 2 fouten	1
3 of 4 fouten	2
5 of 6 fouten	3
7 of meer fouten	4

Bij een antwoord op een open vraag waarbij de kandidaat niet hoeft te antwoorden in een volledige zin, wordt niet de grammaticaliteit van het antwoord beoordeeld, maar de spelling wel. De reikwijdte van vakspecifieke regel 1 wordt hiermee voor antwoorden op deze open vragen beperkt.

Bij de beoordeling van de spelling dient uitgegaan te worden van de schrijfwijze volgens de Leidraad bij de Woordenlijst Nederlandse Taal (het Groene Boekje). Deze aftrekregeling geldt onverkort voor alle kandidaten.

- 2 Het is de kandidaat niet toegestaan telegramstijl te gebruiken bij vragen waarbij in volledige zinnen moet worden geantwoord. Voor een antwoord dat geheel in telegramstijl is weergegeven, dienen geen scorepunten te worden toegekend.
- 3 Voor alle open vragen met een maximum aantal woorden geldt: indien een kandidaat een vraag herhaalt alvorens hij/zij tot een antwoord komt, worden de woorden tot aan het eigenlijke antwoord (conform het beoordelingsmodel) niet meegeteld.
- 4 Wanneer een antwoord op een open vraag het maximum aantal woorden overschrijdt, worden alleen de woorden van het antwoord tot het toegestane maximum in de beoordeling betrokken met inachtneming van vakspecifieke regel 3.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag die betrekking heeft op de hoofdgedachte van de tekst worden 2 scorepunten toegekend.

Aan het juiste antwoord op de overige meerkeuzevragen wordt 1 scorepunt toegekend.

Tekst 1 Moderne ruilhandel

1 maximumscore 1

“Steeds meer mensen maken, net als Juul Martin, gebruik van onbenutte spullen of diensten die anderen ter beschikking stellen. Vaak betalen ze er een bescheiden bedrag voor, soms stellen ze er een wederdienst tegenover.” (regels 35-41)

Beoordeel de spelling.

2 maximumscore 1

(alinea) 6

3 maximumscore 1

(alinea) 9

4 D

1

5 maximumscore 5

De kern van een goed antwoord is:

positieve kanten	
Liesbeth van Tongeren	1 We kunnen efficiënter omgaan met goederen.
	2 Het past in het ideaal van de participatiemaatschappij (die de overheid voorstaat).
deelnemers aan het onderzoek in Amsterdam	3 Het levert financieel voordeel op.
	4 Het is duurzaam.
	5 Het contact met andere mensen is leuk.

per juist element

1

Beoordeel de spelling.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

6 maximumscore 1

“Er zijn dan minder banen, maar de drempel tot ondernemerschap is verlaagd.” (regels 170-172)

Opmerking

Ook goed: “Het geldt dat mensen niet uitgeven aan auto’s of boormachines geven ze aan andere dingen uit.” (regels 164-167)

Beoordeel de spelling.

7 C

1

8 maximumscore 4

De kern van een goed antwoord is (vier van de volgende):

- Deugden als vriendelijkheid en gastvrijheid zijn volledig geëconomiseerd. / Het is een (ongewenste) extreme vorm van kapitalisme.
- Deeleconomie is een containerbegrip geworden waaronder ook initiatieven vallen die niets met delen te maken hebben. / Sommige initiatieven hebben niets met delen te maken.
- Mensen krijgen (zo) steeds minder privacy. / Bedrijven beschikken over steeds meer informatie van mensen.
- Er ontstaat een risico op monopolievorming.
- Het systeem van reviews is onwenselijk. / Het systeem van reviews is beperkt en kan oneerlijk zijn.
- Er verdwijnt werkgelegenheid.

per juist element

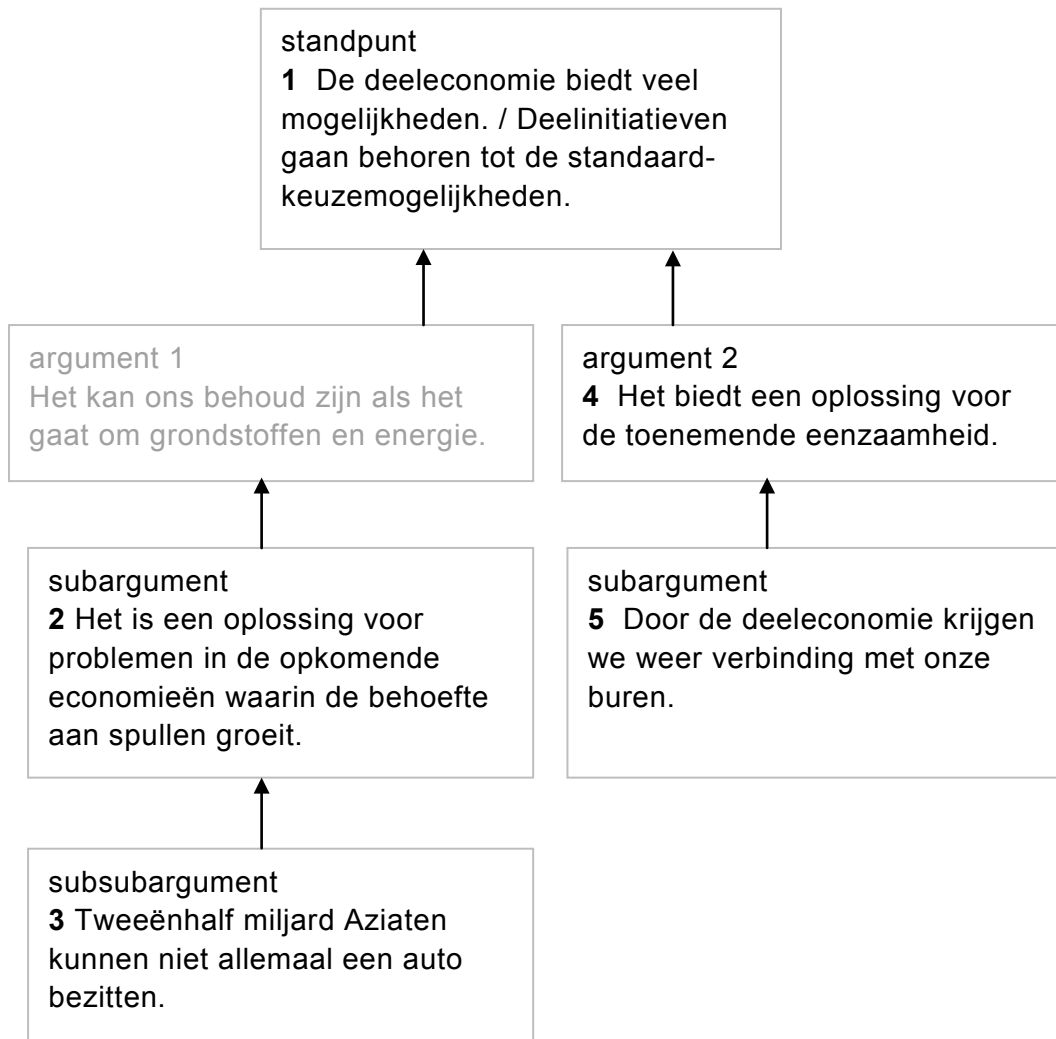
1

Beoordeel de spelling en grammatica.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

9 maximumscore 5

De kern van een goed antwoord is:

per juist antwoord

1

Beoordeel de spelling en grammatica.

10 C

1

Tekst 2 Leren lenen

---

11 maximumscore 1

1 en 4

Opmerking

Het scorepunt alleen toekennen als beide nummers juist zijn.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

12 maximumscore 2

De kern van een goed antwoord is:

- De overheid is hypocriet / asociaal / verzaakt haar zorgplicht 1
- want ze waarschuwt tegen lenen en tegelijkertijd bevordert/stimuleert ze lenen 1

Beoordeel de spelling en grammatica.

13 maximumscore 1

De kern van een goed antwoord is:

Roken kan dodelijk zijn en lenen niet.

Opmerking

Fout: Roken kan niet vergeleken worden met lenen.

Maximumlengte van het antwoord: 10 woorden.

Beoordeel de spelling en grammatica.

14 maximumscore 1

De kern van een goed antwoord is:

Het gaat erom dat roken en lenen slecht voor je zijn. / Roken en lenen zijn slecht (volgens de overheid).

Maximumlengte van het antwoord: 15 woorden.

Beoordeel de spelling en grammatica.

15 maximumscore 1

De kern van een goed antwoord is:

In beide gevallen ben je niet vrij. / Je zit eraan vast.

Beoordeel de spelling en grammatica.

16 maximumscore 1

De kern van een goed antwoord is:

De auteur doet de voorwaarden af als onbelangrijke argumenten. / Het gaat de auteur om het principe.

Beoordeel de spelling en grammatica.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

17 maximumscore 2

De kern van een goed antwoord is:

- (oorzaak:) Jongvolwassenen kunnen vaak de langetermijnegevolgen niet overzien / Je hebt (als jongvolwassene) nog niet door wat de implicaties zijn / Ze doorgronden met hun puberbrein de implicaties nog niet 1
- (reden:) Jongeren moeten een lening aangaan om (te kunnen leren en) (een goede) kans te kunnen maken op de arbeidsmarkt / Je moet wel als je (wilt studeren en) later een (goede) baan wilt hebben 1

Beoordeel de spelling en grammatica.

18 maximumscore 2

De kern van een goed antwoord is:

- De term sociaal is misplaatst 1
  - omdat het onderwijs minder toegankelijk wordt voor mensen met weinig geld 1
- of
- Het is niet sociaal 1
  - om burgers (vanaf hun achttiende levensjaar) schulden bij de overheid op te dringen 1
- of
- Geld moeten lenen om te kunnen studeren 1
  - is niet sociaal 1

Maximumlengte van het antwoord: 25 woorden.

Beoordeel de spelling en grammatica.

19 C 1

20 B 2

21 maximumscore 1

De kern van een goed antwoord is:

Na vergelijkbare maatregelen in het buitenland gingen daar ook niet minder studenten studeren. / Op basis van de ervaringen in het buitenland is de verwachting dat ook hier maar weinig studenten zullen afzien van studeren.

Beoordeel de spelling en grammatica.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

22 maximumscore 3

standpunt	5
argument	4
subargument	1
toelichting	2
toelichting	3

indien vijf antwoorden op de juiste plaats	3
indien vier antwoorden op de juiste plaats	2
indien drie antwoorden op de juiste plaats	1
indien minder dan drie antwoorden op de juiste plaats	0

23 maximumscore 1

De kern van een goed antwoord is:

De overheid is verantwoordelijk voor goed onderwijs. / De overheid moet investeren in (goed) onderwijs.

Beoordeel de spelling en grammatica.

24 maximumscore 2

De kern van een goed antwoord is:

- iemand die gestudeerd heeft, gaat (veel) meer verdienen dan iemand die niet gestudeerd heeft 1
- en kan dan later makkelijk de lening terugbetalen 1

Beoordeel de spelling en grammatica.

Tekst 3 “Er zijn twee redenen waarom het sociale leenstelsel beter is dan het huidige systeem van studiefinanciering”

25 maximumscore 3

De kern van een goed antwoord is:

- 1 (Want) de lening wordt terugbetaald naar draagkracht.
- 2 (En) er wordt bij de staat geleend (en niet bij een bank of particulier).
- 3 (Daardoor) zijn de afbetalingstermijn en het rentepercentage (in verhouding) schappelijk
- 4 (en) kun je in geval van problemen met de aflossing sneller tot een oplossing komen.

indien vier antwoorden juist	3
indien drie antwoorden juist	2
indien twee antwoorden juist	1
indien minder dan twee antwoorden juist	0

Beoordeel de spelling en grammatica.

26 maximumscore 2

De kern van een goed antwoord is:

- Studeren is een investering in jezelf / Je geeft (door een financiële prikkel) meer prioriteit aan je studie 1
- Het vrijgekomen geld kan geïnvesteerd worden in de kwaliteit van het onderwijs 1

Beoordeel de spelling en grammatica.

27 A 1

Tekst 2 en 3 Overkoepelende vragen

28 maximumscore 1

een van de volgende:

- “Spare me the details” (regels 85-86)
- “Het gaat hier niet om de voorwaarden, het gaat hier om het principe” (regels 86-88)

Beoordeel de spelling.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

29 maximumscore 1

De kern van een goed antwoord is:

Door de grotere financiële verantwoordelijkheid geef je prioriteit / meer aandacht aan je studie.

Opmerking

Ook goed: Het onderwijs wordt beter.

Beoordeel de spelling en grammatica.

Tekst 4 Vraatzucht

---

30 maximumscore 1

De kern van een goed antwoord is:

Door de kooklessen / het 'medium' voedsel leer je alles wat je nodig hebt in je leven.

Beoordeel de spelling en grammatica.

31 C

1

32 D

1

33 maximumscore 1

De kern van een goed antwoord is:

Wat de auteur eet, is in hun ogen slecht. / De auteur eet niet bewust/gezond genoeg.

Opmerking

Ook goed: Zij zijn overmatig door voedsel geobsedeerd, in tegenstelling tot de auteur.

Beoordeel de spelling en grammatica.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

34 maximumscore 3

vijf van de volgende:

- geobsedeerd (regel 34)
- gastroporno (regel 35)
- 'schoongespoeld' (regels 38-39)
- pvc-buizenstelsel (regel 40)
- oermens (regel 42)
- 'afkicken' (regel 45)
- wauwelen (regel 47)
- 'echt' (regel 47)
- spookverhalen (regel 48)
- futiels (regel 54)
- waanzin (regel 60)

indien vijf antwoorden juist	3
indien vier antwoorden juist	2
indien drie antwoorden juist	1
indien minder dan drie antwoorden juist	0

Beoordeel de spelling.

35 maximumscore 1

De kern van een goed antwoord is:

De tekst gaat niet over veel eten.

Opmerking

*Ook goed: De tekst geeft aan dat we niet vraatzuchtig zijn.
(zie regels 32-33)*

Maximumlengte van het antwoord: 20 woorden.

Beoordeel de spelling en grammatica.

36 C	2
-------------	----------

Incorrecte formuleringen en onjuist taalgebruik

37 Regeling met betrekking tot incorrecte formuleringen en onjuist taalgebruik in de antwoorden op open vragen

Voor fouten met betrekking tot incorrecte formuleringen en onjuist taalgebruik dienen in totaal maximaal 4 scorepunten in mindering te worden gebracht volgens onderstaande aftrekregeling:

0 fouten	0
1 fout of 2 fouten	1
3 of 4 fouten	2
5 of 6 fouten	3
7 of meer fouten	4

Zie Vakspecifieke regel 1 voor exacte aanwijzingen omtrent aftrek.

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per examinator in de applicatie Wolf. Accordeer deze gegevens voor Cito uiterlijk op 29 mei. Meteen aansluitend op deze datum start Cito met de analyse van de examens.

Ook na 29 mei kunt u nog tot en met 12 juni gegevens voor Cito accorderen. Deze gegevens worden niet meer meegenomen in hierboven genoemde analyses, maar worden wel meegenomen bij het genereren van de groepsrapportage.

Na accordering voor Cito kunt u in de webbased versie van Wolf de gegevens nog wijzigen om ze vervolgens vrij te geven voor het overleg met de externe corrector. Deze optie is relevant als u Wolf ook gebruikt voor uitwisseling van de gegevens met de externe corrector.

tweede tijdvak

Ook in het tweede tijdvak wordt de normering mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Wissel te zijner tijd ook voor al uw tweede-tijdvak-kandidaten de scores uit met Cito via Wolf. Dit geldt **niet** voor de aangewezen vakken.

6 Bronvermeldingen

tekst 1	Renate van der Zee, HP de Tijd 2014/2015, nr. 12/01
tekst 2	Rob Wijnberg, De Groene Amsterdammer, 5 juni 2014
tekst 3	Bram Dirx en Nikie van Thiel, de Volkskrant, 6 juni 2012
tekst 4	Rosanne Hertzberger, NRC Handelsblad, 2 en 3 november 2013
tekstfragment 1	de redactie, (onder meer) Tubantia en BNDeStem, 10 oktober 2012